

**О.О.Шадей,**  
**здобувач ступеня вищої освіти «магістр»,**  
**Вінницького державного педагогічного університету**  
**імені Михайла Коцюбинського**  
**наук. керівник – канд. пед. наук, ст. викладач Драченко В.В.**

## **ХУДОЖНЬО-ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ ТА ВИХОВАННЯ НА ШЛЯХУ ІНТЕГРАЦІЇ ТА РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ**

Одним із шляхів реформування сучасної освіти і виховання є використання нових педагогічних технологій, спрямованих не тільки на засвоєння дітьми знань і вмінь, характерне для традиційної освіти, а щонайперше – на всебічний особистісний розвиток дитини.

У педагогічну практику універсальний грецький термін «технологія» (означає «знання про майстерність») увійшов разом із виникненням необхідності наукового обґрунтування закономірностей пошуку оптимальної сукупності методів і засобів організації освітнього процесу, цілеспрямованого впливу на особистість дитини, що характеризують майстерність вихователя й педагога, подібну до мистецької діяльності (від «технос» – мистецтво, майстерність, «логос» – учення, наука).

Педагогічна технологія, як категорія педагогічної науки набуває розповсюдження з 70 років ХХ століття. При цьому амплітуда артикуляції даного поняття досить широка та суперечна, але, узагальнюючи думку сучасних педагогів-науковців, можна сказати, що педагогічна технологія – це лінійна система організації освітнього процесу; вона складається з концептуальної складової, змістової, інструментальної та діагностичної складових [1, 3,4,5]. Системність виражена в багатоаспектності та взаємозалежності елементів даного явища, лінійність відображає напрям розгортання та послідовність дій та процесів, іманентних технології, які спрямовані на досягнення конкретної мети, а точніше – на отримання певного продукту. Технологічний підхід на відміну від традиційного пронизує весь освітній процес – від «ядерних зон» – зародження майбутнього знання на концептуальному рівні, до перевірки отриманого знання, як продукту освітнього процесу, та здійснює вплив на життєздатність особистості у конкретному культурологічному середовищі [5, с. 46].

Оволодіння педагогічною технологією, на думку Г. Селевка, полягає в інтеграції всіх елементів системи в короткому (або тривалому) акті педагогічного впливу, який складається з трьох функцій: ініціювання активності суб'єкта, озброєння його способами діяльності, стимулювання індивідуального вибору [5, с. 49].

Узагальнюючи діапазон підходів та дефініцій, можна визначити поняття «педагогічні технології» в таких основних положеннях:

- педагогічна технологія – це інтегративний спосіб організації освітнього процесу, спрямований на оптимальне досягнення виховних і дидактичних цілей, системне планування та управління вирішенням педагогічних проблем;
- технологія охоплює людські ресурси (вихователя й вихованців як суб'єктів освіти), інтелектуальні ресурси (знання та ідеї), технічні ресурси (засоби і прийоми організації освітньої діяльності, зокрема аудіовізуальні, мультимедійні);
- особливість педагогічної технології полягає в континуальності – нерозривності дій вихователя й вихованців, забезпеченні постійного зворотного зв'язку;
- педагогічна технологія – це науково і методично обґрунтований процес досягнення гарантованих, потенційно відтворюваних педагогічних результатів.

Визначивши зміст та будову педагогічної технології, перейдемо до проблеми визначення сутності «художньо-педагогічної технології», оскільки дане поняття є достатньо розповсюдженим у науковому дискурсі, однак чіткого визначення не отримало. Так, скоріше виключенням, є трактування Л.П. Мінгазової: «під художньо-педагогічною технологією розвитку творчої спрямованості особистості розуміється сукупність форм, методів та засобів, що забезпечують цілеспрямовану регуляцію художньо-творчої, художньо-комунікативної та

художньо-організаційної діяльності, співвіднесеною з метою і діагностикою розвитку особистості» [1, с. 18]. Як бачимо, головним критерієм виступає художня діяльність, яка визначає форми і методи освітніх процесів. Таким чином, художньо-педагогічна технологія – це система організації освітнього простору, яка детермінується закономірностями художньо-естетичної свідомості і діяльності.

Як будь-яке явище «художньо-педагогічна технологія» являє собою процес і продукт. Художньо-педагогічна технологія як діяльність в умовах освіти розкриває механізм навчання та виховання, який реалізується через різноманітні форми художньо-естетичної перцепції, комунікації та співтворчості. Пізнання та інтерпретація явищ та процесів реальності, формування картини світу, становлення світогляду та світоглядної культури через призму художнього образу в контексті навчання та виховання стає змістовим наповненням як художньо-естетичної освіти взагалі, так і художньо-педагогічної технології, як її функціонального органу зокрема. Базові основи організації педагогічної технології розповсюджуються на структуру художньо-педагогічної діяльності, яка відрізняється інформативною наповненістю змістового компонента і гармонійною взаємодією людини і суспільства, учня і середовища на етичних засадах.

Художньо-педагогічна технологія реалізує загально дидактичні завдання в сфері дошкільної освіти, при цьому надзадача її полягає у перенесенні засобів художнього пізнання на процес пізнання світу взагалі за рахунок актуалізації чуттєвого досвіду, розширення естетичного спектру, емоційного проникнення та емпатії, діалогових форм комунікації та саморефлексії, нарешті, чуттєвою культурою.

Розглянемо з-поміж існуючих технологій ті, які доцільно використовувати у процесі дошкільної освіти, а саме: інтегративні, проблемно-евристичні, інтерактивні, сугестивні (арт-терапевтичні).

Інтегративні художньо-педагогічні технології передбачають активізацію основних універсальних мислительних операцій, прийомів пізнання, до яких належать:

- порівняння (встановлювання подібності й відмінності між різними явищами);
- аналогія (пошук часткової схожості між явищами) за допомогою асоціацій;
- синтез (об'єднання в єдине ціле окремих елементів, ознак, властивостей);
- абстрагування (виділення з усіх ознак, зв'язків основних, найзагальніших);
- класифікація (розподіл і наступне об'єднання предметів і явищ за спільними ознаками);
- узагальнення (об'єднання предметів або явищ за суттєвими спільними ознаками);
- систематизація (розподіл і наступне об'єднання предметів і явищ у визначеному порядку і зв'язку частин);
- перенесення засвоєних знань і вмінь на інші предмети, явища.

В інтегративних художньо-педагогічних технологіях виключно важливу роль відіграють асоціації (від лат. з'єднання) – як закономірний зв'язок між двома або кількома психічними процесами (відчуттями, уявленнями, думками, образами, почуттями тощо), який виражається в тому, що поява у свідомості одного тягне за собою появу іншого або інших.

Проблемно-евристичні художньо-педагогічні технології беруть свій початок з евристики - науки про відкриття нового, знаходження істин зародилась у Стародавній Греції, а прообраз евристичного навчання можна побачити у започаткованому Сократом методі запитань і міркувань. Метод евристичних запитань розроблявся ще давньоримським оратором і педагогом Квінтіліаном. Для пошуку відомостей про певні події або об'єкти задається сім ключових запитань: Хто?, Що?, Чому?, Де?, Чим?, Як?, Коли? Відповіді на ці запитання породжують незвичні ідеї та рішення. Проблемне навчання та виховання – один із типів розвиваючої освіти, суть якого полягає у формулюванні проблемних завдань, проблемному викладі й поясненні завдань вихователем. Суть його полягає в тому, щоб активізувати пізнавальні інтереси дітей та організувати їхню самостійну пізнавально-творчу роботу.

Інтерактивні художньо-педагогічні технології беруть свій початок від англійського слова «interact». «Inter» – це взаємний, «act» – діяти. Інтерактивний – здатний взаємодіяти або перебувати в режимі бесіди, діалогу. Сутність інтерактивного навчання полягає в тому, що навчальний процес відбувається за умов постійної, активної взаємодії всіх учасників. Організація інтерактивного навчання передбачає моделювання життєвих ситуацій, використання рольових ігор, спільне розв'язання проблем. Воно ефективно сприяє формуванню цінностей, навичок і вмінь, створенню атмосфери співпраці, взаємодії, дає змогу педагогу стати справжнім лідером дитячого колективу. При активному навчанні передбачається застосування методів, що стимулюють пізнавальну активність і самостійність дітей.

Поняття «ігрові педагогічні технології» включає досить велику групу методів і прийомів організації освітнього процесу у формі різних педагогічних ігор. На відміну від ігор взагалі, педагогічна гра має істотну ознаку – чітко поставлену освітню мету й відповідні їй педагогічні результати, які можуть бути обґрунтовані, виділені в явному вигляді й характеризуються навчально-пізнавальною спрямованістю. Ігрова форма занять створюється за допомогою ігрових прийомів і ситуацій, що виступають як засіб спонукання дитини до освітньої діяльності.

Реалізація ігрових прийомів і ситуацій при визначеній формі занять відбувається за такими основними напрямками:

- дидактична мета ставиться перед учнями у формі ігрового завдання;
- навчальна діяльність підкоряється правилам гри;
- навчальний матеріал використовується в якості її засобу;
- у навчальну діяльність уводиться елемент змагання, що переводить дидактичне завдання в ігрове;
- успішне виконання дидактичного завдання пов'язується з ігровим результатом.

Таким чином, художньо-педагогічні технології активізують пізнавальну діяльність дітей, розвивають художньо-образне мислення; збагачують почуттєву сферу, посилюють емоційність сприймання художньо-дидактичного матеріалу, загальну мотивацію навчання; стимулюють розвиток: творчих здібностей, уяви, фантазії; формують елементи художньо-естетичного і соціокультурного досвіду; сприяють релаксації, емоційній саморегуляції дошкільників.

#### Література

1. Масол Л.М. Методика навчання мистецтва у початковій школі: Посібник для вчителів / Л.М.Масол, О.В.Гайдамака, Е.В.Белкіна, О.В.Калініченко, І.В.Руденко. – Х.: Веста: Видавництво «Ранок», 2006. – 256с.
3. Підласий І.П. «Практична педагогіка або три технології». Інтерактивний підручник для педагогів ринкової системи освіти – К.: Видавничий Дім «Слово», 2006. – 616с.
4. Пометун О. Інтерактивні технології навчання: наук., метод. посіб./ О.І. Пометун, Л.В. Пироженко. За ред. О.І.Пометун. – К.: Видавництво А.С.К., 2004. – 192 с.
5. Селевко Г.К. Педагогические технологии на основе информационно-коммуникационных средств / Селевко Г.К. – М.: НИИ школьных технологий, 2005. – 208 с.